

Opracowano na
podstawie: t.j.
Dz. U. z 2018 r.
poz. 1267, 2245.

U S T A W A

z dnia 22 marca 1989 r.

o rzemiośle

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą na podstawie ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. poz. 646) mogą wykonywać tę działalność z zachowaniem warunków określonych w niniejszej ustawie. Działalność takich osób jest zaliczana do rzemiosła.

Art. 2. 1. Rzemiosłem jest zawodowe wykonywanie działalności gospodarczej przez:

- 1) osobę fizyczną, z wykorzystaniem zawodowych kwalifikacji tej osoby i jej pracy własnej, w imieniu własnym i na rachunek tej osoby – jeżeli jest ona mikroprzedsiębiorcą, małym przedsiębiorcą albo średnim przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, lub
- 2) wspólników spółki cywilnej osób fizycznych w zakresie wykonywanej przez nich wspólnie działalności gospodarczej – jeżeli spełniają oni indywidualnie i łącznie warunki określone w pkt 1.

1a. (uchylony)

2. (uchylony)

3. (uchylony)

4. Do rzemiosła nie zalicza się działalności handlowej, usług hotelarskich, działalności transportowej, usług świadczonych w wykonywaniu wolnych zawodów, usług leczniczych oraz działalności wytwórczej i usługowej artystów plastyków i fotografików.

5. (uchylony)

6. Rzemieślnikiem jest osoba, o której mowa w ust. 1.

Art. 3. 1. Dowodami kwalifikacji zawodowych rzemieślnika są:

- 1) dyplom lub świadectwo ukończenia wyższej, ponadgimnazjalnej lub ponadpodstawowej szkoły o profilu technicznym bądź artystycznym w zawodzie (kierunku) odpowiadającym dziedzinie wykonywanego rzemiosła;

- 2) dyplom mistrza w zawodzie odpowiadającym danemu rodzajowi rzemiosła;
- 3) świadectwo czeladnicze albo tytuł robotnika wykwalifikowanego w zawodzie odpowiadającym danemu rodzajowi rzemiosła;
- 4) zaświadczenie potwierdzające posiadanie wybranych kwalifikacji zawodowych w zakresie zawodu odpowiadającego danemu rodzajowi rzemiosła.

2. Rzemieślnik obowiązany jest wykazać się innymi dowodami kwalifikacji zawodowych niż określone w ust. 1, jeżeli z przepisów odrębnych ustaw wynika obowiązek posiadania takich kwalifikacji.

3. Dyplomy mistrza i świadectwa czeladnicze mogą być wydawane przez izby rzemieślnicze osobom, które złożyły stosowne egzaminy przed komisjami egzaminacyjnymi izb rzemieślniczych.

3a. Podstawę przeprowadzania egzaminów w zawodach odpowiadających danemu rodzajowi rzemiosła stanowią standardy wymagań egzaminacyjnych ustalone przez Związek Rzemiosła Polskiego, z zastrzeżeniem ust. 3b.

[3b. Podstawę przeprowadzania egzaminów w zawodach ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, stanowią wymagania określone w podstawie programowej kształcenia w zawodach.]

<3b. Podstawę przeprowadzania egzaminu czeladniczego w zawodzie określonym w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996, 1000, 1290, 1669 i 2245), stanowią wymagania określone w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego.>

Nowe brzmienie
ust. 3b w art. 3
wejdzie w życie z
dn. 1.09.2021 r.
(Dz. U. z 2018 r.
poz. 2245).

3c. Nadzór nad działalnością komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych sprawuje Związek Rzemiosła Polskiego przez:

- 1) przeprowadzanie, zgodnie z planem nadzoru, co najmniej raz w roku kontroli działalności komisji egzaminacyjnych;
- 2) rozpatrywanie nieuwzględnionych przez izbę rzemieślniczą skarg kandydatów dotyczących prawidłowości przeprowadzenia egzaminu;
- 3) analizowanie wyników egzaminów oraz formułowanie wniosków.

3d. Osoby wykonujące czynności z zakresu nadzoru mają prawo wstępu w charakterze obserwatora na egzamin, po uprzednim powiadomieniu właściwej izby rzemieślniczej, oraz wglądu do prowadzonej przez komisję egzaminacyjną dokumentacji komisji.

3e. Osoby, o których mowa w ust. 3d, mogą wydawać komisjom egzaminacyjnym zalecenia wynikające z przeprowadzonych czynności nadzoru. Komisja egzaminacyjna w ciągu 7 dni od otrzymania zaleceń może zgłosić wobec nich zastrzeżenia do Związku Rzemiosła Polskiego. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń przez Związek Rzemiosła Polskiego komisja egzaminacyjna jest obowiązana powiadomić Związek Rzemiosła Polskiego o realizacji zaleceń w terminie 30 dni.

3f. W przypadku stwierdzenia istotnych uchybień w działalności komisji egzaminacyjnych Związek Rzemiosła Polskiego może wezwać komisję do usunięcia uchybień w wyznaczonym terminie, a w przypadku nieusunięcia uchybień – odwołać osoby wchodzące w skład komisji lub cały skład komisji albo unieważnić egzamin w całości lub w części.

3g. Izba rzemieślnicza:

- 1) zatwierdza zadania i pytania egzaminacyjne, opracowane na podstawie standardów wymagań, o których mowa w ust. 3a i 3b;
- 2) zatwierdza szczegółowe kryteria oceniania;
- 3) dopuszcza kandydatów do egzaminów;
- 4) informuje kandydatów o wysokości opłaty za egzaminy – przy czym opłata wynosi za egzamin:
 - a) mistrzowski – 30% podstawy,
 - b) czeladniczy – 15% podstawy,
 - c) sprawdzający – 5% podstawy,
 - d) poprawkowy – 50% opłaty określonej w lit. a albo b;
- 5) prowadzi dokumentację komisji egzaminacyjnej, w tym ewidencję egzaminów;
- 6) rozpatruje skargi kandydatów dotyczące prawidłowości przeprowadzenia egzaminu;
- 7) organizuje szkolenia dla osób wchodzących w skład komisji egzaminacyjnych według programu ustalonego przez Związek Rzemiosła Polskiego.

3ga. Przez podstawę, o której mowa w ust. 3g pkt 4 lit. a–c, należy rozumieć kwotę przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

3h. Izba rzemieślnicza może zwolnić osobę przystępującą do egzaminu z opłaty, o której mowa w ust. 3g pkt 4.

3i. Osoby dorosłe uzyskujące i uzupełniające wiedzę i umiejętności zawodowe w formach pozaszkolnych, określonych w odrębnych przepisach, mogą przystąpić do egzaminu sprawdzającego wybrane kwalifikacje zawodowe w zakresie zawodu odpowiadającego danemu rodzajowi rzemiosła.

4. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, po zasięgnięciu opinii Związku Rzemiosła Polskiego, określi, w drodze rozporządzenia, warunki powoływania komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych, warunki dopuszczania do egzaminu i sposób jego przeprowadzania, wysokość wynagrodzenia członków komisji, warunki i tryb wydawania oraz wzory świadectw czeladniczych, dyplomów mistrzowskich, zaświadczeń o zdaniu egzaminu sprawdzającego, suplementów do świadectw czeladniczych i dyplomów mistrzowskich (Europass), umieszczenie znaków graficznych informujących o poziomie Polskiej Ramy Kwalifikacji, o których mowa w art. 10 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2017 r. poz. 986 i 1475 oraz z 2018 r. poz. 650), a także sposobów wydawania duplikatów i dokonywania legalizacji dokumentów przeznaczonych do obrotu z zagranicą oraz wysokość odpłatności za wykonywanie tych czynności.

4a. Rozporządzenie, o którym mowa w ust. 4, powinno uwzględniać w szczególności wymagania, jakim powinny odpowiadać osoby wchodzące w skład komisji egzaminacyjnych, zakres obowiązujących tematów egzaminacyjnych oraz możliwość zwolnienia z części egzaminu osoby przystępującej do egzaminu.

5. Rzemieślnicy zatrudniający pracowników w celu przygotowania zawodowego w rzemiośle obowiązani są spełniać warunki określone odrębnymi przepisami oraz być członkami jednej z organizacji, o których mowa w art. 7 ust. 3 pkt 1 i 3.

6. Przygotowanie zawodowe w rzemiośle realizowane jest na zasadach dualnego systemu kształcenia. Nadzór nad jego przebiegiem sprawuje izba rzemieślnicza lub z jej upoważnienia cech, którego członkiem jest rzemieślnik.

Art. 3a. 1. Rzemieślnikowi posiadającemu znaczący i uznany dorobek zawodowy w zakresie wytwarzania lub odtwarzania przedmiotów o charakterze artystycznym lub zabytkowym, naprawy i konserwacji takich przedmiotów, naprawy i konserwacji zabytkowych obiektów budowlanych oraz świadczenia usług związanych z artystycznym zdobieniem obiektów budowlanych może zostać nadany tytuł honorowy „Mistrz Rzemiosł Artystycznych”.

2. Tytuł honorowy „Mistrz Rzemiosł Artystycznych” nadaje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb nadawania tytułu honorowego „Mistrz Rzemiosł Artystycznych”,
- 2) podmioty uprawnione do występowania z wnioskiem o nadanie tytułu,
- 3) warunki, jakie musi spełniać wniosek o nadanie tytułu,
- 4) wzór dyplomu potwierdzającego nadanie tytułu

– mając na względzie wspieranie zanikających zawodów oraz promocję umiejętności istotnych dla funkcjonowania wielu dziedzin kultury i sztuki jak również ochrony dziedzictwa narodowego.

Rozdział 2

Podstawowe prawa i obowiązki rzemieślnika

Art. 4. 1. Rzemieślnik ma prawo:

- 1) zrzeszania się w organizacjach, o których mowa w art. 7 ust. 3 pkt 1 i 3, na zasadach określonych w ustawie;
- 2) wybierać i być wybieranym do organów samorządu gospodarczego rzemiosła;
- 3) korzystać z uproszczonych (zryczałtowanych) form opodatkowania oraz zwolnień i ulg podatkowych na zasadach powszechnie obowiązujących przedsiębiorców.

2. W przypadku śmierci rzemieślnika współmałżonek pozostający do chwili śmierci na utrzymaniu rzemieślnika oraz małoletni zstępni mają prawo nadal wykonywać rzemiosło w warunkach i na zasadach obowiązujących rzemieślnika.

3. Na rachunek zstępnych rzemiosło może być wykonywane przez ustawowego opiekuna do czasu osiągnięcia przez nich pełnoletności lub ukończenia nauki w szkołach ponadpodstawowych lub wyższych.

4. Uprawnienia, o których mowa w ust. 2, przysługują także pozostającym na utrzymaniu rzemieślnika do chwili jego śmierci pełnoletnim zstępnym pobierającym naukę w szkołach podstawowych, szkołach ponadpodstawowych lub wyższych przez okres pobierania przez nich nauki w tych szkołach.

5. W przypadkach gdy dany rodzaj rzemiosła może być wykonywany wyłącznie po wykazaniu się przez rzemieślnika posiadaniem uprawnień zawodowych, o których mowa w art. 19 ustawy wymienionej w art. 1, małżonek lub zstępni, o których mowa w ust. 3 i 4, wykonują działalność za pośrednictwem osoby posiadającej wymagane kwalifikacje.

Art. 5. 1. Rzemieślnik jest obowiązany przestrzegać zasad etyki i godności zawodowej.

2. Szczegółowe zasady etyki zawodowej i rzetelnego wykonywania rzemiosła cechowego określa samorząd gospodarczy rzemiosła.

3. Przepis ust. 1 dotyczy także członków organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła, o których mowa w art. 7 ust. 7 pkt 1.

Art. 6. 1. Rzemieślnicy podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za naruszenie zasad etyki zawodowej i rzetelnego wykonywania rzemiosła.

2. Zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej i tryb postępowania dyscyplinarnego określają statuty organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła.

Rozdział 3

Samorząd gospodarczy rzemiosła

Art. 7. 1. Tworzy się samorząd gospodarczy rzemiosła.

2. Samorząd gospodarczy rzemiosła jest niezależny w wykonywaniu swych zadań i podlega tylko przepisom prawa.

3. Organizacjami samorządu gospodarczego rzemiosła są:

- 1) cechy;
- 2) (uchylony)
- 3) izby rzemieślnicze;
- 4) Związek Rzemiosła Polskiego.
- 5) (uchylony)

4. Organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła tworzone są z inicjatywy członków na zasadzie dobrowolnej przynależności.

5. Do zadań samorządu gospodarczego rzemiosła należy w szczególności:

- 1) promocja działalności gospodarczej i społeczno-zawodowej rzemiosła;
- 2) nadzór nad organizacją i przebiegiem procesu przygotowania zawodowego w rzemiośle;
- 3) udzielanie pomocy rzemieślnikom i innym przedsiębiorcom zrzeszonym w organizacjach samorządu gospodarczego rzemiosła;
- 4) reprezentowanie interesów środowiska rzemieślniczego wobec organów administracji publicznej;
- 5) uczestniczenie w realizacji zadań z zakresu oświaty i wychowania w celu zapewnienia wykwalifikowanych kadr dla gospodarki, w tym prowadzenie szkół.

6. Właściwi ministrowie zasięgają opinii Związku Rzemiosła Polskiego odnośnie do projektów aktów prawnych dotyczących rzemiosła.

7. Za zgodą organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła jej:

- 1) członkami mogą być także:
 - a) małżonek lub zstępny osoby, o której mowa w art. 2 ust. 1, jeżeli uczestniczy w wykonywaniu przez tę osobę działalności gospodarczej w zakresie rzemiosła,
 - b) osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą, niebędące rzemieślnikami, zatrudniające nie więcej niż 250 pracowników;
- 2) członkami wspierającymi mogą być osoby prawne wykonujące działalność gospodarczą.

Art. 8. Organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła wymienione w art. 7 ust. 3 mają osobowość prawną.

Art. 9. 1. Cechy są organizacjami samorządu gospodarczego rzemiosła zrzeszającymi rzemieślników według kryterium terytorialnego lub według rodzaju działalności gospodarczej.

2. Podstawowym zadaniem cechu jest w szczególności utrwalanie więzi środowiskowych, postaw zgodnych z zasadami etyki i godności zawodu, a także prowadzenie na rzecz członków działalności społeczno-organizacyjnej, kulturalnej, oświatowej i gospodarczej, a także reprezentowanie interesów członków wobec organów administracji i sądów.

Art. 10. 1. Spółdzielnie rzemieślnicze działają na zasadach określonych w przepisach Prawa spółdzielczego.

2. Zadaniem spółdzielni rzemieślniczych jest w szczególności organizowanie działalności usługowej i wytwórczej rzemiosła, udzielanie pomocy członkom w wykonywaniu ich zadań oraz prowadzenie własnej działalności gospodarczej i społeczno-wychowawczej.

Art. 11. 1. Izby rzemieślnicze są organizacjami samorządu gospodarczego rzemiosła zrzeszającymi cechy, spółdzielnie rzemieślnicze, rzemieślników nienależących do cechów, a także inne jednostki organizacyjne, jeżeli ich celem jest wspieranie rozwoju gospodarczego rzemiosła. Izby mogą w swych statutach przyjmować nazwy z dodatkiem wyrazów „przedsiębiorczość” lub „przedsiębiorca” użytych w odpowiednim przypadku, a także określeń zawierających wskazanie regionu.

2. Podstawowym zadaniem izb rzemieślniczych jest pomoc w reprezentowaniu zrzeszonych organizacji oraz rzemieślników wobec organów administracji publicznej oraz innych organizacji i instytucji, udzielanie swym członkom pomocy instruktażowej i doradczej oraz przeprowadzanie egzaminów kwalifikacyjnych. Szczegółowy zakres zadań izb rzemieślniczych określają ich statuty.

3. Izby rzemieślnicze są uprawnione do potwierdzania egzaminów kwalifikacyjnych świadectwami czeladniczymi i dyplomami mistrzowskimi oraz do opatrywania ich pieczęcią z godłem Państwa.

3a. Izby rzemieślnicze są uprawnione do potwierdzania wyników egzaminów sprawdzających zaświadczeniami o posiadaniu wybranych kwalifikacji zawodowych w zakresie zawodu odpowiadającego danemu rodzajowi rzemiosła.

4. Ilekroć w przepisach prawa mówi się o izbie rzemieślniczej, należy przez to rozumieć izbę rzemieślniczą, utworzoną w trybie i na zasadach określonych w niniejszej ustawie, bez względu na nazwę przyjętą w jej statucie.

Art. 12. 1. Organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła wymienione w art. 7 ust. 3 pkt 1–3 mogą powołać ogólnopolską reprezentację, zwaną „Związek Rzemiosła Polskiego”.

2. W Związku Rzemiosła Polskiego mogą się zrzeszać izby rzemieślnicze, a także cechy o zasięgu ogólnopolskim.

3. Związek Rzemiosła Polskiego może być utworzony z inicjatywy co najmniej 10 organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła, wymienionych w art. 7 ust. 3 pkt 2 i 3, oraz cechów ogólnopolskich, które zadeklarują członkostwo w tym związku w drodze uchwał walnych zgromadzeń.

4. Podstawowym zadaniem Związku jest zapewnienie zrzeszonym w nim organizacjom pomocy w realizacji zadań statutowych, rozwijanie działalności społeczno-zawodowej oraz reprezentowanie interesów rzemiosła w kraju i za granicą.

5. Związek Rzemiosła Polskiego pełni względem spółdzielni rzemieślniczych funkcje związku rewizyjnego, w trybie i na zasadach określonych w przepisach Prawa spółdzielczego.

Art. 13. Szczegółowe zadania organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła, ich ustrój, stosunki prawne członków ustalane są w statutach uchwalanych przez zjazdy lub walne zgromadzenia tych organizacji.

Art. 14. Zasady gospodarki finansowej organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła oraz zasady wynagradzania zatrudnionych w nich pracowników określają

walne zgromadzenia (zjazdy delegatów) tych organizacji, jeżeli inne przepisy nie stanowią inaczej.

Rozdział 4

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 15. (pominięty)

Art. 16. Cechy i izby rzemieślnicze mogą być tworzone w trybie inicjatyw założycielskich lub w drodze podziału istniejących organizacji pod warunkiem zapewnienia samodzielności finansowej.

Art. 17. 1. Podstawą utworzenia cechu w trybie inicjatywy założycielskiej jest uchwalenie statutu cechu odpowiadającego wymogom określonym w art. 16 przez co najmniej 30 członków założycieli.

2. Podstawą utworzenia cechu w trybie podziału jest uchwała walnego zgromadzenia cechu podlegającego podziałowi, powzięta w trybie określonym w statucie, zawierająca postanowienia o zasadach podziału z uwzględnieniem podziału składników majątkowych oraz praw i zobowiązań cechu podlegającego podziałowi.

Art. 18. Przepis art. 17 stosuje się odpowiednio do izb rzemieślniczych, z tym że liczba członków założycieli (cechów) wynosi co najmniej 20.

Art. 19. 1. Cechy rzemieślnicze, izby rzemieślnicze i Związek Rzemiosła Polskiego podlegają obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego.

2. Organizacje, o których mowa w ust. 1, uzyskują osobowość prawną z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego.

Art. 20. (pominięty)

Art. 21. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 maja 1989 r.